

Hovedhensyn, men som oftest kun et Bihensyn, som har gjort sig gjældende hos Crector, fordi det har været ham magtpaaliggende, at der i Fremtiden skulde vedblive at bestaae det samme gode Forhold mellem hans Successorer og Bønderne, som der maaskee havde bestaaet imellem Crector og Bønderne. Jeg skal nu tillade mig at gjøre det ærede Thing bekendt med de Clausuler af den omhandlede Art, som indeholdes i de af mig navnte 5 af de endnu gjældende Crectionsbreve. Det hedder saaledes i Crectionsbrevet for Grevskabet Koepstorff: „Erholder en Lehnbesidder allernaadigst Tilladelse til at sælge en større eller mindre Part af Grevskabets Areal, maa saadant Salg ikke skee anderledes end ved offentlig Auction, hvorved da hver Gaard og hvert Huus særskilt opbydes, og Forkjøbsretten forbeholdes udtrykkelig Brugeren. Kjøbesummen hypothekeres i det Solgte, og deraf erlægges en fremmed Kjøber aarlig 4 pCt. Rente (Sølwardi eller Nævnesværdi, eftersom Kjøbesummen er betinget i den ene eller anden af disse Værdier), men Brugeren ifkun 3 pCt. aarlig til Grevskabet, saalænge Eiendommen forbliver hans eller hans Arvingers; men, gaaer den derimod over til Andre, erlægges af disse, ligesom af alle Dyrtige, 4 pCt. aarlig Rente af den hypothekerede Kjøbesum“.

Det hedder fremdeles i Crectionsbrevet for Baroniet Gauno: „Stamhusseieren er pligtig, ikke alene at holde Stamhusets Hovedgaarde, Kirker og øvrige Bygninger paa Landet og i Kjøbenhavn i forsvarlig Stand, men endog læmsfærdig at behandle Bønderne og være disse med Understøttelse af Stamhusets Skove, med Bygningstømmer, isaavidt Skovene saadant kunne taale, behjælpelige ubi, at Bøndergodsets Bygninger kan forbedres og med Tiden blive i aabodsfør Stand.“ I Crectionsbrevet for Stamhuset Erholm udtaler Crector sig saaledes: „Mine Arvinger og Successorer skal søge Bøndernes Velstand vedligeholdt“. I Crectionsbrevet for Stamhuset Masumgaard hedder det: „Paa det enhver Bonde maa vide, at han med Arvesæsterrettighed for sig og Aftom eier sit paaboende Sted, maa, ligesom hidtil skeet er, aldrig noget Bøndested fæstes bort til Andre end den Afdødes Børn, Mandkøn, saa-

længe er til, og siden Dvindelkøn, om den Afdøde har efterladt sig Børn, som ere af den Alder og i den Stand, at de kan modtage Fæste, hvis ikke da til den, som Beboerne endnu i levende Live dertil udvælge, men er nogen Bønde beviislig for Cieren af Naturen ond og vanartig, og det kan skjønnes, han har arvet den Dndskab og Vanart af hans Forfædre (Munterhed), Børnene og ikke tegne sig til bedre, bør disse have deres Arvesæsterrettighed forbrudt, og Stedet ved ny Fæste, naar foreskalder, forsynes med en Anden, om hvilken der kan have bedre Haab“. I Crectionsbrevet for Stamhuset Bistrup hedder det endelig: „Det tillades Crectors Søn at gjøre den fornøden eragende Forandring med Jordebogen, hvad ethvert Sted kan og bør svare, naar det bliver fæsteledigt, men ingen af hans Efterkommere skal det være tilladt at tage højere Landgilde. Sønnen skal altid nyde Faderens Sted, om han dertil er duelig, og i Mangel af voksen Søn, en af Døttrene med en stiftelig Karl. Ingen Bøndekarl af Godset maa bortskjæntes, mindre sælges til et gevorbent Regiment eller nogen Anden; men skulde Nogen stikke sig saaledes, at han til Rettelse kunde behøve at tjene i nogle Aar som Rytter eller gevorben Soldat, da skal det skee efter de Formaliteter, Jrd. af 30te Juni 1741 foreskriver“.

Det er in continenti, at disse Bestemmelser staae samlede. Jeg har saaledes tilladt mig at gjøre det ærede Thing bekendt med alle de Bestemmelser, som her kunne komme i Betragtning. Jeg troer, at det deraf vil fremgaae, at der er nogle af disse, som ligefrem uden nogensomhelst Tvivl maae komme i Anvendelse, naar Besidderen skulde erholde Tilladelse til at sælge. Dette er saaledes navnlig Tilfældet med den første Bestemmelse, den for Grevskabet Koepstorff, hvor der jo udtrykkelig er fastsat visse Betingelser, som skulle overholdes, naar en saadan Tilladelse meddeles. Derfor nu ikke en Lovgivning maatte meddele saadanne Bestemmelser, at disse Betingelser bortfaldt, saa er det jo en Selvfølge, at de maae staae ved Magt, og altsaa optages i Bevillingen. Hvad de øvrige Bestemmelser angaaer, saa kunne de ikke saaledes komme til directe Anvendelse; men de ere dog for Største-